

I Forgot to Light... What Now?

I. Ask a Non-Jew?

1. מגן אברהם סימן רסג ס"ק יא (R. Avraham Gombiner, 1600's Poland)
כתב מהר"ש¹ בשם מהר"מ² ז"ל כשיש חופה בע"ש ומאחרי' בה עד אחר שקיעת החמה והאשה אינה רוצה לקבל שבת לפני החופה אז תדליק הנר בלא ברכה קודם החופה ואחר כך בחשיכה תפרוש ידיה על הנרות ותברך או תאמר לעכו"ם להדליק אחר החופה והיא תברך עד כאן, ותמוה היא דל"ש ברכה בדלוקה ועומדת ועוד דאמירה לעכו"ם שבות ומיהו ב"ה לא גזרו אשבות (עסי' רס"א) וע' במהרי"ו שהתיר להדליק בעוד היום גדול ואח"כ לפרוס ידיהם ולברך וכו'...
2. רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן רסג סעיף ה (R. Akiva Eiger, 1700's Hungary)
ותמוה הוא דלא שייך. לענ"ד גם על אידך תקנה דתאמר לגוי להדליק קשה כיון דאין שליחות לנכרי היא אינה מדלקת ואיך תברך והעיקר לפי"מ דקיי"ל דיכולה להתנות על כל פנים לצורך ותדליק קודם ותתנה:
3. משנה ברורה סימן רסג ס"ק כא
ועל אידך תקנה דתאמר לאינו יהודי להדליק ג"כ קשה הא אין שליחות לא"י וא"כ היא אינה מדלקת ואיך תברך ואפילו ישראל המצוה לחבירו להדליק ג"כ דעת הדה"ח דהמצוה לא יברך רק המדליק כ"ש בזה דהאשה לא תברך
4. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן רסג (R. Shneur Zalman of Lyady, 1700's)
ומכל מקום בדיעבד ששכחה ולא הדליקה קודם בין השמשות וזוכרה בבין השמשות יש להתיר לה לצוות לנכרי להדליק ושתברך היא קודם שתהנה לאורן (דכיון שעיקר מצות הדלקת נר שבת אינה ההדלקה בלבד אלא ההנאה והתשמיש לאורה היא עיקר המצוה אלא שההדלקה היא התחלה והכנה למצוה זו ולכן מברכים עליה וזו ששכחה ולא בירכה בתחלת המצוה יכולה לברך קודם עיקר המצוה דהיינו קודם שתהנה לאורן) ומכל מקום לא תצוה להדליק אלא נר אחד על השלחן שזהו עיקר המצוה (אבל נר אחד אפשר להתיר לה אף אם יש שם כבר נר דלוק שמאחר שהנשים נזהרות מאד בברכה זו הרי זה כצורך גדול שהתירו בו שבות בבין השמשות כמו שנתבאר בס"י רס"א):
5. שולחן ערוך הרב אורח חיים קונטרס אחרון סימן רסג הערה ג
ואין להקשות ממ"ש הט"ז ביר"ד ס' ק"ך דכשהנכרי עושה המצוה אין לישראל לברך עליה, וכן משמע במנחות (דף מ"ב [ב] ע"ב) דקאמר בישראל צריך לברך משמע אבל לא ע"י נכרי... די"ל הני מילי במצוה שעשיית הנכרי היא גמר מצותה כגון מילה וטבילת כלים, אבל הכא אין ההדלקה גמר המצוה אלא ההנאה לאורה, כמבואר במרדכי בהג"ה...
6. דברות משה מסכת שבת פרק ב' הערה מג
חף מניוס כמו כהדליקו סמוך לשבת. [לר"ת שהוא חיוב הגוף להדליק פשוט שאף אם הדליקו חש"י ועכו"ם בזמנו אינו גלוס ולר"ך לכבות ולהדליק לכבוד שבת מדינא. ולמנהגנו שכל הנשים מדליקות ודאי הוא רק צשניל כבוד שבת, דכא מדליקין גם כשיש אורח גדולה בלא כנר שלכן ודאי הוא חיוב הגוף כסצרת ר"ת.]

דברות משה - שבת / פלייטיין, משה בן דוד / עמוד 488
הרואים תאמר אודי החתירה

II. The Shabbos Candle Penalty

7. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן רסג
כתב מהרי"ל (הל' שבת סע' א') אשה ששכחה ולא הדליקה נר בשבת שצריכה כל ימיה להוסיף על נר של מצוה יותר ממה שהיתה רגילה להדליק עד עתה וצריכה תענית ויודי וכו' וכל זה אינו אלא חומרות רחוקות ואדרבה נראה דכל המוסיף על הנרות גורע ומפסיד הכוונה של זכור ושמור אבל הנשים נוהגות כדברי מהרי"ל שכל ששכחה פעם אחת מדלקת כל ימיה ג' נרות. ונראה דסמכו אדברי מרדכי דכתב במסכת ר"ה ריש פרק י"ט (ס' תשכ) דיכולין להוסיף על דבר המכוון וכן כתב שם האשיר"י (פ"ד ס"י ג) ועיי"ש:

¹ R. Shalom of Neustadt, 1300's

² R. Moshe Mulin, 1300's

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף א
הגה: ...האשה ששכחה פעם אחת להדליק, מדלקת כל ימיה ג' נרות (מהרי"ל) כי יכולין להוסיף על דבר המכוון נגד דבר אחר, ובלבד שלא יפחות (אשר"י ומרדכי מס' ר"ה ר"פ יום טוב).

9. מגן אברהם סימן רסג ס"ק ג
פעם א'. ואם שכחה כמה פעמים צריכה להוסיף בכל פעם כי הדבר משום הכיר' שתהיה זהירה מכאן ולהבא בכבוד שבת (ב"ח) ומה"ט נ"ל דאם נאנסה ולא הדליקה כגון שהיתה בבית האסורים וכיוצא בה א"צ להוסיף:

10. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן יד (R. Shalom Gelber and R. Yitzchak Rubin, Har Nof)
ו' באשה שהיתה בשעת הדלקת נרות שבת בבית אמה ושכחה להדליק שם יפה אומר כתר"ה שצריכה להוסיף נר לפי המנהג.

11. ארחות שבת פרק לג סעיף סג
אשה שלא הדליקה נרות, אם בעלה או אחד מבני הבית הדליק את הנרות, נראה דלא קנסוה, משום שגדר מצות נר שבת הוא כעין דין "נר איש וביתו" וכל אחד מבני הבית שייך במצוה זו, ונמצא שהתקיימה בבית זה מצות הדלקת הנר.

12. ארחות שבת פרק לג עמ' ס הערה קלה
יש לעיין באשה שהיתה בשבת מחוץ לביתה ובעלה הדליק את נרות השבת בביתם ופטר אותה בזה מחובת הגוף של ההדלקה, אך היתה חייבת להדליק נרות בחדר בו שהתה כדי שלא תכשל בעץ ואבן כמבואר בשו"ע ס"ו ובמשנ"ב ס"ק ל', ושכחה לעשות כן, האם נוהג בה הקנס או דכיון שאת עיקר חובת הגוף קיימה בהדלקת בעלה אין לקנסה, ונראה דיש להקל ולא לקנסה.

13. ארחות שבת פרק לג עמ' סד הערה קמה
...אמנם לענין דיעבד, אם עברה ואמרה לגוי להדליק את הנרות, נמצא שלפי דעת המהר"ש והמג"א [ואולי גם לדעת דרך החיים ורבי עקיבא איגור] המובאים שם אשה זו קיימה את מצות ההדלקה ואין לקנסה, ולכן אפשר דאף שלכתחילה היה אסור לה לומר לנכרי להדליק את הנרות, מ"מ לענין נידון דקנס שאינו אלא מנהג בעלמא יש להקל שלא לקנסה, וצ"ע.

14. שו"ת שבט הלוי חלק ה סימן לג
אשר שאל לענין אשה ששכחה להדליק נרותיה בליל שבת אבל היה דולק נר האלקטרי אם נדון זה בכלל מש"כ הפוסקים באו"ח ריש סי' רס"ג דשכחה להדליק שתוסיף נר, ומקום הספק דהא איכא עכ"פ אור בבית שזה עיקר שלום בית הנה קשה להשיב במה שאין מקור בראשונים, אבל כך נראה דנקרא שכחה לענין זה, דעכ"פ עברה על מצות הדלקת הנר שהיא מצות האשה במיוחד עיין ש"ס שבת ל"א ע"ב במשנה וגמ' שם...

15. חוט שני פרק פג ס"ק ג

אשה ששכחה להדליק נר בשבת שקונסים אותה להדליק נר נוסף כל ימיה, י"ל דאם היה צביתה [צמקום שדולקים הנרות] אור חשמל שהדליקו לכבוד שבת זכה"ג לא קנסין ליה [כא].

חטי שני - שבת ד' מחזורת שניה - קדוץ, שמירתו יוסף ניסים בו נחום טאיר / עמוד 61
הודפס מאתר איגור החכמים

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ס סעיף ד
י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה.

17. משנה ברורה סימן ס ס"ק י
(י) וכן הלכה - כתב המ"א בשם הרדב"ז דזה דוקא במצוה דאורייתא אבל במצוה דרבנן א"צ כוונה. ולפ"ז כל הברכות שהם ג"כ דרבנן לבד מבהמ"ז אם לא כיון בהם לצאת יצא בדיעבד אך מכמה מקומות בשו"ע משמע שהוא חולק ע"ז וכן מבאור הגר"א בסימן תפ"ט משמע ג"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן

III. The Significance of Shabbos Candles

18. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב
אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים

19. משנה ברורה סימן רסג ס"ק ב
(ב) יפה - ואיתא בש"ס דזוכה עבור זה לבנים תלמידי חכמים דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ע"י נר מצוה דשבת בא אור דתורה